

การสอนสังคมตามแนวพุทธศาสตร์ด้วยเทคนิค PSLDC MODEL 5 ขั้น

Social Studies Teaching Based on Buddhist Principles with the 5-Step PSLDC Model

Received: March 06, 2024
Revised: April 02, 2024
Accepted: April 02, 2024

พระครูอุทิตปรียัติสุนทร¹, สมบุญ ทิพรังศรี² และ
พระชัยวัฒน์ จินดาพานิชย์³

Phra Kru Uthit Pariyat Sunthon, Somboon Thiprangsri and
Phra Chaiwat Jindapanit
(ed.uthai@mcu.ac.th)

บทคัดย่อ

การปฏิบัติการสำหรับการสอนสังคมศึกษา คือ กระบวนการหรือกิจกรรมที่ครูใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในวิชาสังคมศึกษา โดยเน้นที่ให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดที่ซับซ้อนและสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นได้อย่างยั่งยืนด้วยเทคนิค PSLDC Model 5 ขั้น ความสำเร็จเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและกลุ่มเป้าหมายของการเรียนรู้ ที่ผู้เขียนออกแบบขึ้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 P : Plan วางแผน เป็นขั้นตอนที่ครูกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 2 S : Structure โครงสร้าง เป็นขั้นตอนที่ครูออกแบบโครงสร้างการเรียนรู้โดยพิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 L : Link เชื่อมโยง เป็นขั้นตอนที่ครูเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ โดยพิจารณาจากเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 D : Design ออกแบบ เป็นขั้นตอนที่ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยพิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ โครงสร้างการเรียนรู้ และความรู้เดิมของนักเรียน และ ขั้นตอนที่ 5 C : Conclusion สรุปผล เป็นขั้นตอนที่ครูสรุปผลการเรียนรู้โดยพิจารณาจากกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ตามแบบ PSLDC 5 ขั้น ความสำเร็จ ช่วยให้

^{1, 2, 3} วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Uthaitani Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างรอบคอบออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ ใหม่และสรุปผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

คำสำคัญ : การสอนสังคมศึกษา, พุทธศาสตร์, PSLDC Model

Abstract

Practices for teaching social studies are processes or activities that teachers use to promote student learning in social studies. Emphasis is placed on allowing students to learn through real experiences. It is an effective method to help students understand complex concepts and create a deeper, sustainable understanding using the PSLDC Model technique, 5 steps to success. It is a flexible learning management format. Can be adjusted to suit the context of the educational institution and the target group of learning. The author designed it consists of 5 steps: Step 1 P: Plan is the step where the teacher determines learning objectives, content, learning activities. learning media and evaluation of learning outcomes. Step 2 S: Structure Structure is the step in which the teacher designs the learning structure. By considering the learning objectives, content and learning activities. Step 3 L: Link is the step where the teacher connects previous knowledge with new knowledge. By considering the content and learning activities. Step 4 D: Design is the step in which the teacher designs learning activities. By considering the learning objectives, content, learning structure. and the students' prior knowledge and Step 5 C: Conclusion. Summarizing the results is the step where the teacher summarizes the learning results. By considering learning activities and learning evaluations. Learning management according to the PSLDC model, 5 steps to success Helps students learn efficiently. The teacher must plan the learning management carefully and design a variety of learning activities. Connect previous knowledge with new knowledge. and summarize the learning results of the students.

Keywords: Practices for Teaching Social Studies, Buddhist Principles, PSLDC Model

บทนำ

การสอนสังคมศึกษา เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาวิเคราะห์สังคมโลกเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ โลกตะวันออก โลกตะวันตก สากลและสังคมไทยเอง ตั้งแต่เกิด ยืนตาย ล้วนต้องพบพานประสบกับความเปลี่ยนแปลง ในทุกด้านของมิติในการเจริญเติบโต พัฒนาไป ดำเนินไปในทิศทางข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ตามกาล ตามเวลา ตามยุค ตามสมัย ที่หมุนเวียน เปลี่ยนไป อย่างก้าวกระโดด ดังนั้น สารัตถะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงมีเป้าหมายหรือความมุ่งหมายก็เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ ในด้าน 1) องค์ประกอบทางปัญญา หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2) องค์ประกอบทางอารมณ์ หมายถึง ความรู้สึก ความชอบ ความไม่ชอบ อารมณ์ และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 3) องค์ประกอบทางพฤติกรรม หมายถึง แนวโน้มที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สร้างผู้เรียนให้มีความเข้าใจ สามารถนำไปเป็นแนวความคิด ความรู้สึก ความเชื่อและแนวโน้มที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นปฏิกิริยาโต้ตอบ โดยการประมาณค่าว่า ชอบ หรือ ไม่ชอบ ส่งผลต่อการตอบสนองของบุคคลในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อบุคคล สิ่งของและสถานการณ์ ในสภาวะแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ ต่อ ยอดเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ความคิด เป็นนวัตกรรม พัฒนาไปเป็นนวัตกรรม ในบริบททางสังคม ความเป็นอยู่ ความเป็นพลโลก ศาสนา ที่ช่วยให้เกิดความสงบสุข ทั้งร่างกาย จิตใจ เป็นปกติสุขในการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของการดำเนินชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อันจะนำมาซึ่งเจตคติ การใฝ่รู้ในการศึกษาเล่าเรียน

การสอนสังคมศึกษา จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ ที่ครูจะเป็นผู้ช่วยถ่ายทอดให้นักเรียนได้เรียนรู้ครอบคลุมหัวข้อในการจัดการศึกษาของสังคมศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ดังนั้น เป้าหมายของการสอนสังคมศึกษาจึงเป็นการช่วยให้นักเรียนเข้าใจสังคม และบทบาทของตนเองในสังคม กระบวนการนี้ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต สังคมในศตวรรษที่ 21 โดยต้องคำนึงถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการพัฒนาในด้าน เทคโนโลยี และอื่น ๆ อย่างรวดเร็ว เพื่อให้เป็นไปตามกรอบการศึกษาครู จึงควรใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ตัวอย่างวิธีการสอนสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

การสอนสังคมตามหลักพุทธศาสตร์ จึงมีเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีความท้าทายครูสังคมศึกษาต้องมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ไปที่ผู้เรียนให้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบโดยใช้กระบวนการที่มีการ เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดี รู้จักเคารพกฎหมายโดยอธิบายถึงผลลัพธ์ของการรักษาและละเมิดกฎหมาย รู้จักการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการฝึกทักษะการเจรจาต่อรอง ประนีประนอม รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยวิธีปลูกฝังจิตอาสา ร่วมแบ่งปัน โดยใช้วิธีการสอนแบบองค์รวมเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และปัญญา เชื่อมโยงหลักธรรมทางพุทธศาสนากับเนื้อหาวิชาสังคม มุ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกฝนทักษะการอยู่ร่วมกัน

กรอบสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ การสอนสังคมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ, (2560) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ตามแนวคิดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ออกเป็น 5 สาระ ดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตามเป็นศาสนิกชนที่ดีและธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจ ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา ธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส.3.1 เข้าใจ และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้ง เข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส.3.2 เข้าใจ ระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจ ความหมาย ความสำคัญ ของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจ ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยมี ความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจ ลักษณะของโลกทางกายภาพและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาวิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า กรอบสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ การสอนสังคมศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพใน 1) การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ 2) การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 3) การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลโลก

หลักการสำคัญในการสอนสังคมศึกษา

หลักการสำคัญในการสอนสังคมศึกษา หมายถึง แนวทางหรือแนวคิดที่ครูผู้สอนควรยึดถือในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย

1) หลักการเน้นผู้เรียน มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การตัดสินใจและการมีส่วนร่วม หลักการเน้นผู้เรียนเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ แทนที่จะเป็นครูผู้สอน

2) หลักการบูรณาการ มุ่งเน้นการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาเข้ากับวิชาอื่น ๆ และประสบการณ์จริงของนักเรียน

3) หลักการพัฒนาผู้เรียน เน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การพัฒนาทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4) หลักการส่งเสริมความเป็นพลเมือง เน้นการปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม

5) หลักการส่งเสริมความคิดวิเคราะห์ เน้นการฝึกฝนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างสร้างสรรค์ แก้ปัญหา ตัดสินใจและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) หลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เน้นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีบทบาทอย่างตั้งใจในกระบวนการเรียนรู้ ไม่ได้เป็นเพียงผู้รับข้อมูลโดยไม่ได้ตั้งใจเท่านั้น แนวทางนี้ ส่งผลดีต่อนักเรียนหลายประการ

สรุปได้ว่า การสอนสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจหลักการสำคัญและนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ส่งผลต่อพัฒนาการของผู้เรียนอย่างรอบด้าน และช่วยให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

หลักพุทธธรรมกับการสอนสังคมศึกษา

การบูรณาการหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเข้ากับการสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งด้านปัญญา จริยธรรมและคุณธรรม สามารถประยุกต์ใช้กับการสอนสังคมศึกษา ได้ดังนี้

1. การพัฒนาคุณธรรม หลักพุทธธรรมเน้นย้ำถึงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการสอนสังคมศึกษาที่มุ่งหวังสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ หลักธรรมที่สำคัญ ได้แก่ หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล การฝึกฝนวินัย ควบคุมกาย วาจา ใจ สมาธิ การฝึกฝนจิตให้สงบ มั่นคง ปัญญา การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ

2. การส่งเสริมสันติสุข พระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์อยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข หลักธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อหิงสา การไม่เบียดเบียนผู้อื่น เมตตา ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น กรุณา ความสงสาร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

3. การเคารพความหลากหลาย พระพุทธศาสนาสอนให้เคารพในความแตกต่าง หลักธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความไม่ยึดติด ไม่ยึดติดกับความคิด ความเชื่อของตน การเปิดใจ ยอมรับความคิด ความเชื่อของผู้อื่น การฟังอย่างตั้งใจ เข้าใจมุมมองของผู้อื่น

4. การคิดวิเคราะห์ พระพุทธศาสนาสอนให้คิดวิเคราะห์ แยกแยะผิดชอบชั่วดี หลักธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สติ การมีสติ รู้ตัว สัมปชัญญะ การมีสำนึก รู้เท่าทัน วิจารณ์ญาณ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

พุทธปรัชญากับศาสตร์การสอนสังคมศึกษา

พุทธปรัชญามีบทบาทสำคัญในการสอนสังคมศึกษา เพราะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ สังคมและโลกได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยหลักการสำคัญของพุทธปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสอนสังคมศึกษา มีดังนี้

1. หลักไตรลักษณ์ สอนให้เข้าใจว่าทุกสิ่งล้วนไม่เที่ยง เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ความรู้ความเข้าใจนี้ช่วยให้ผู้เรียนไม่ยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มองโลกอย่างเป็นกลางและเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของสังคม

2. หลักมัชฌิมาปฏิปทา สอนให้ผู้เรียนรู้จักทางสายกลาง หลีกเลียงความสุดโต่ง ช่วยให้ผู้เรียนมีวิจารณ์ญาณ คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและตัดสินใจอย่างรอบคอบ

3. หลักอริยสัจ สอนให้ผู้เรียนเข้าใจความจริงของชีวิต เกี่ยวกับทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ความรู้ความเข้าใจนี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาของสังคม มองหาสาเหตุและแสวงหาทางแก้ไข

4. หลักพรหมวิหาร สอนให้ผู้เรียนมีเมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา คุณธรรมเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนมีจิตใจที่ดี รู้จักรัก รู้จักแบ่งปันและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

5. หลักกรรม สอนให้ผู้เรียนเข้าใจผลของการกระทำ ช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักคิดก่อนทำและทำดีเพื่อสังคม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร. สุรพล กาญจนกุล เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า การใช้หลักพุทธปรัชญาในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ เข้าใจปัญหาสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีคุณธรรมจริยธรรม ดร. สุรพล กาญจนกุล เสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ดังนี้

1) พัฒนาหลักสูตร ควรบูรณาการหลักพุทธปรัชญาเข้ากับเนื้อหาการเรียนรู้ 2) พัฒนาสื่อการสอน ควรออกแบบสื่อการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจหลักพุทธปรัชญา 3) พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำหลักพุทธปรัชญาไปใช้จริง

พุทธวิธีการสอนกับการสอนสังคมศึกษา

พุทธวิธีการสอนและศาสตร์การสอนสังคมศึกษาต่างมีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ แต่มีวิธีการและมุมมองที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. พุทธวิธีการสอน มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านปัญญาและจริยธรรม มีหลักการสำคัญดังนี้ การฝึกฝนสติ ช่วยให้ผู้เรียนมีสมาธิ จดจ่อกับการเรียนรู้ และเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง การพัฒนาปัญญา ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ หาเหตุผลและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ การพัฒนาคุณธรรม ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีศีลธรรม จริยธรรม รู้จักผิดชอบชั่วดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2. การบูรณาการพุทธวิธีการสอนกับศาสตร์การสอนสังคมศึกษาสามารถทำได้ดังนี้

1) หลักการฝึกสติ การสอนเนื้อหาสังคมศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนมีสมาธิจดจ่อกับเนื้อหา และเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง

2) หลักการพัฒนาปัญญา ในการสอนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์หาเหตุผลและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ เกี่ยวกับปัญหาทางสังคม

3) หลักการพัฒนาคุณธรรม ในการสอนให้ผู้เรียนมีศีลธรรม จริยธรรม รู้จักผิดชอบชั่วดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

การสอนสังคมตามแนวพุทธศาสตร์ ด้วยเทคนิค PSLDC Model 5 ขั้น

การสอนสังคมศึกษาสามารถสรุปได้ 3 แนวคิด มาเป็นพื้นฐานสำคัญในการสอนสังคมศึกษา ได้แก่

1) การสอนสังคมศึกษาเพื่อการพัฒนาพลเมือง (Social Studies for Citizenship Education) เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจ รู้จักหน้าที่และสิทธิของตน ปฏิบัติตนตามกฎหมาย และมีส่วนร่วมในสังคมอย่างสร้างสรรค์

2) การสอนสังคมศึกษาเพื่อการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ (Social Studies for Critical Thinking) เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตั้งคำถาม วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ความรู้ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

3) การสอนสังคมศึกษาเพื่อการพัฒนาความเข้าใจสังคม (Social Studies for Social Understanding) เน้นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมืองและปัญหาต่าง ๆ ในสังคม

การสอนสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรยึดแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่กล่าวมาข้างต้น โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเนื้อหากับชีวิตจริง และใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนรู้ สิ่งสำคัญ คือ ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และหลักการการสอน รวมไปถึงเทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

หลักพุทธธรรมสามารถประยุกต์ใช้กับการสอนสังคมศึกษาได้หลายประการ ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม รู้จักอยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข เคารพความหลากหลาย และคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

พุทธวิธีการสอนและศาสตร์การสอนสังคมศึกษา ต่างมีจุดมุ่งหมาย วิธีการ และมุมมองที่แตกต่างกัน แต่สามารถบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีปัญญา มีคุณธรรมและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

กระบวนการการสอนสังคมศึกษา ด้วยเทคนิค PSLDC Model 5 ขั้น เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สืบค้นข้อมูล และสร้างสรรค์ผลงาน ที่เกิดจากผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกด้านการทำนุเป็นทีมรายวิชาพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี โดย พระครูอุทิตปรีดีสุนทร ใช้วิธีการสอนสังคมตามแนวพุทธศาสตร์ด้วยเทคนิค PSLDC Model 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 P : Plan วางแผน

ขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุดของกระบวนการสอนสังคมศึกษา เปรียบเสมือนการสร้างรากฐานที่มั่นคงให้กับการสอน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก ดังนี้

1) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เช่น การวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดและประเด็นสำคัญของเนื้อหา การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน วัดผลได้ สอดคล้องกับมาตรฐาน การระบุพฤติกรรมที่สังเกตได้ เพื่อวัดผลและประเมินผล

2) วิเคราะห์ผู้เรียน ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความรู้เดิม ประสบการณ์ ทักษะและความสนใจของผู้เรียน พิจารณาความหลากหลายของผู้เรียน เช่น ระดับสติปัญญา ความสามารถพิเศษ ภาษา วัฒนธรรม มีการปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน

3) เลือกเนื้อหา ได้แก่ การคัดเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ มาตรฐานตัวชี้วัด และความสนใจของผู้เรียน เน้นเนื้อหาหลักที่สำคัญ กระตุ้นความคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงกับโลกปัจจุบัน คัดสรรแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย น่าเชื่อถือ ทันสมัย

4) เลือกสื่อการสอน เช่น เลือกสื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมและผู้เรียน ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นการมีส่วนร่วม ส่งเสริมความเข้าใจ ใช้งานสื่ออย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าหมาย

5) วางแผนการวัดผลและประเมินผล ดังนี้ กำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล ที่หลากหลาย สอดคล้องกับเป้าหมาย เน้นการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พัฒนาผู้เรียน เก็บข้อมูล วิเคราะห์ผล นำมาปรับปรุงการสอน

ขั้นที่ 2 S : Structure โครงสร้าง

การกำหนดองค์ประกอบของบทเรียนให้ชัดเจน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1) การจัดลำดับเนื้อหา ได้แก่ การเรียงลำดับเนื้อหาอย่างเป็นระบบ โดยการเริ่มจากเนื้อหาพื้นฐาน ไปสู่เนื้อหาที่ซับซ้อน ให้เกิดการเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์และความรู้เดิมของผู้เรียน

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีการเลือกกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา ใช้วิธีหรือกระบวนการในการกระตุ้นการมีส่วนร่วมให้กับผู้เรียนส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ มีการฝึกทักษะการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และจิตสำนึกในความรับผิดชอบ

3) การจัดการเวลา ได้แก่ การกำหนดเวลาสำหรับแต่ละกิจกรรม ให้มีการบริหารเวลาจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการรู้จักการคำนวณเพื่อเวลาสำหรับกิจกรรมเพิ่มเติม เช่น การตอบคำถาม การร่วมกันอภิปรายเพิ่มเติมในบางประเด็น

ขั้นที่ 3 L : Link เชื่อมโยง

มุ่งเน้นการเชื่อมโยงเนื้อหา กิจกรรมและประสบการณ์เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความหมาย เข้าใจและจดจำเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้ง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1) เชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์ คือ การเชื่อมโยงเนื้อหาบทเรียนกับชีวิตจริง ประสบการณ์และความรู้เดิมของผู้เรียนให้สามารถยกตัวอย่าง สถานการณ์ เหตุการณ์ บุคคล ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การอภิปราย การเล่าเรื่อง การแสดงบทบาทสมมติ

2) เชื่อมโยงเนื้อหากับบริบท คือ การเชื่อมโยงเนื้อหาในบทเรียนกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ให้สามารถอธิบาย วิเคราะห์ เนื้อหา ในบริบท ของสังคม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การอภิปราย การวิเคราะห์ กรณีศึกษา การสืบเสาะหาความรู้ เป็นต้น

3) เชื่อมโยงเนื้อหากับทักษะ ได้แก่ การเชื่อมโยงเนื้อหาในบทเรียนกับทักษะ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การอภิปราย การทำงานกลุ่ม การนำเสนอ การจำลองสถานการณ์ เป็นต้น

4) เชื่อมโยงเนื้อหากับประเด็นร่วมสมัย ได้แก่ เชื่อมโยงเนื้อหากับประเด็น ปัญหา เหตุการณ์ ในสังคมปัจจุบัน ให้สามารถอภิปราย วิเคราะห์ ประเด็น ปัญหา เหตุการณ์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การอภิปราย การวิเคราะห์ กรณีศึกษา การสืบเสาะหาความรู้ เป็นต้น

ขั้นที่ 4 D : Design ออกแบบ

มุ่งเน้นการออกแบบการสอนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นการมีส่วนร่วม ส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผ่านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา เป้าหมาย ผู้เรียน เป็นการส่งเสริม การคิดวิเคราะห์ การฝึกทักษะในยุคศตวรรษที่ 21 มีกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการมีส่วนร่วม

2) ออกแบบสื่อการสอน หมายถึง การที่ผู้ต้องใช้ความรู้เข้าใจเห็นความสำคัญ ในการคัดเลือกสื่อที่เหมาะสม ให้เกิดการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนส่งเสริมให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจได้อย่างมีคุณภาพ

3) ออกแบบการวัดผลและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการเลือกวิธีการวัดผล ประเมินผล ให้สอดคล้องกับ เป้าหมาย เนื้อหา และ กิจกรรมการเรียนรู้

4) ออกแบบบรรยากาศการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ ที่ให้เอื้อต่อ การเรียนรู้ การมีส่วนร่วม ของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 C : Conclusion สรุปผล

มุ่งเน้นการทบทวน สรุป เนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1) สรุปเนื้อหา หมายถึง การนำเอาใจความสำคัญของเนื้อหาบทเรียน มาเรียบเรียงใหม่ให้กระชับ เข้าใจง่าย โดยคงไว้ซึ่งประเด็นหลัก และรายละเอียดสำคัญ ๆ สามารถเกิดการเชื่อมโยง กับเนื้อหาต้นฉบับ

2) สรุปกิจกรรม หมายถึง การนำเสนอภาพรวมของกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยระบุถึงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ผลลัพธ์และบทสรุป

3) สรุปผลการเรียนรู้ การนำเสนอภาพรวมของสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย ความรู้ อธิบายว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง ทักษะ อธิบายว่าผู้เรียนมีทักษะอะไรบ้าง เจตคติ อธิบายว่าผู้เรียนมีทัศนคติต่อสิ่งที่เรียนอย่างไร พฤติกรรม อธิบายว่าผู้เรียนแสดงพฤติกรรมอย่างไร

บทสรุป

การสอนสังคมศึกษา ด้วยเทคนิค PSLDC Model 5 ชั้น ได้มาจากการผลการศึกษาวิจัย เรื่อง “การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกด้านการงานเป็นทีมรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี 2) เพื่อออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกด้านการงานเป็นทีมรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี 3) เพื่อทดลองระบบการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกด้านการงานเป็นทีมรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี 4) เพื่อประเมินและรับรองผลการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกด้านการงานเป็นทีมรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี

พบว่า สภาพของปัญหาการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันมีความซับซ้อนและท้าทายมากขึ้นกว่าในอดีต สาเหตุหลักมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในหลาย ๆ ด้าน ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยด้วยออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกด้านการงานเป็นทีมรายวิชาพระพุทธศาสนา ด้วยเทคนิค PSLDC Model โดยนำไปทดลองระบบการออกแบบการเรียนรู้ กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 P : Plan วางแผน 1) ผู้วิจัยได้ศึกษามุ่งเน้นไปที่สภาพของปัญหาการจัดการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา ในยุคปัจจุบันของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด

อุทัยธานี นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อหากระบวนการหรือวิธีการที่จะนำมาวางเป็นแนวทางในการศึกษา แกไขโดยการออกสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) นำข้อมูลมาตั้งเป็นประเด็นคำถามเพื่อการค้นหาคำตอบ ได้แก่ 2.1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี เป็นอย่างไร 2.2) การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกด้านการทำงานเป็นทีมรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี ควรเป็นอย่างไร 2.3) การทดลองระบบการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการทำงานเป็นทีมรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี ได้อย่างไร 2.4) การประเมินและรับรองผลการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกด้านการทำงานเป็นทีมรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี เป็นอย่างไร 3) ร่วมกันวิเคราะห์แนวทางการค้นหาคำตอบ เป็นประเด็น ๆ นำมาตั้งเป็นวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นที่ 2 S : Structure โครงสร้าง 1) การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัย แบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development= R&D) โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นกลุ่มทดลอง สำหรับการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนลานสัทธิวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการเลือก 3) ผู้วิจัยมุ่งศึกษาขอบเขตเนื้อหาการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ระบบการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกด้านการทำงานเป็นทีม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและศีลธรรม วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี

ขั้นที่ 3 L : Link เชื่อมโยง ผู้วิจัยศึกษาสืบค้นข้อมูล เชื่อมโยง 1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ 3) แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะ 4) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเทคนิคการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 5) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 4 D : Design ออกแบบ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยออกแบบเป็นระบบการจัดการเรียนรู้ โดยการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตร จัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ผู้วิจัยออกแบบ PSLDC Model 5 ขึ้น สู่ความสำเร็จ

ขั้นที่ 5 C : Conclusion สรุปผล ผู้วิจัยนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกด้านการทำงานเป็นทีมมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ออกแบบ PSLDC Model 5 ขั้น ความสำเร็จ พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีความแตกต่างกันกับก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 จากการทดสอบค่าที (t-test) ที่คำนวณได้ คือ 9.22 สูงกว่าเกณฑ์ และพบว่าผลความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยออกแบบ มีความแตกต่างกันกับก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 จากการทดสอบค่าที (t-test) ที่คำนวณได้คือ 7.57 สูงกว่าเกณฑ์ 2) นำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ สรุป / ประเด็นองค์ความรู้ที่ได้ โดยผู้วิจัยเสนอเป็น ดังนี้ 2.1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ 2.1.1) งานวิจัยนี้ส่งผลต่อการเรียนรู้เชิงรุกด้านการทำงานเป็นทีมส่งเสริมให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติตนของนักเรียนในการเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคตต่อไป 2.1.2) จำนวนครูผู้สอนมีความสำคัญต่อภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาที่ดี 2.1.3) มุ่งเน้นการสร้างการเรียนรู้เชิงรุกด้านการทำงานเป็นทีมให้นักเรียน มากกว่าการใช้วิธีการท่องจำ 2.1.4) ควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มจัดการเรียนการสอน 2.1.5) ครูผู้ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมอย่างครบถ้วน 2.1.6) ควรติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ 2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.2.1) นำผลการศึกษาการวิจัย ไปทบทวน ข้อควรปรับปรุง เสริมพัฒนาให้ได้ประสิทธิภาพ 2.2.2) ติดตามผลทิศทางการพัฒนาการเรียนรู้เชิงรุกด้านการทำงานเป็นทีม นำผลมาต่อยอดงานวิจัยขึ้นต่อไป 2.2.3) มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกด้านการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ 3) นำความรู้ที่ได้รับประยุกต์สร้างชิ้นงานใหม่ 4) นำผลงานไปเผยแพร่ พัฒนาเป็นนวัตกรรม ต่อไป

กระบวนการการสอนสังคมศึกษา ด้วยเทคนิค PSLDC Model 5 ขั้น ที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ด้วยแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สืบค้นข้อมูล และสร้างสรรค์ผลงาน ช่วยให้นักเรียนมีบทบาท และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตั้งแต่การวางแผน โครงสร้าง เชื่อมโยง ออกแบบ คิดวิเคราะห์ สืบค้นข้อมูล ประมวลผล และสร้างสรรค์ผลงาน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง และจดจำได้ดีขึ้น ข้อดีของเทคนิค PSLDC Model 5 ขั้น คือ ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ สืบค้นข้อมูล ทำงานร่วมกัน และสร้างสรรค์ผลงาน ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง และจดจำได้ดีขึ้น พัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่เรียนรู้

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จุฑาพร เกตุแก้ว. (2561). *สอนสังคมศึกษาอย่างไรให้ได้กตติวิเคราะห (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ปณจิตร สุกุมลย์. (2565). การบูรณาการหลักพุทธวิธีการสอนในการสอนสังคมศึกษา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(1), 977 - 990.
- บุญรอด บุญทวี. (2559). *ทฤษฎีและแนวทางการสอนสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระครูอุทิศปริยัติสุนทร. (2566). *การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกด้านการทำงานเป็นทีม รายวิชาพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน จังหวัดอุทัยธานี (รายงานการวิจัย)*. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาโกวิทย์ ฐานเมธี. (2565). พุทธปรัชญากับศาสตร์การสอนสังคมศึกษา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(3), 257 - 268.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 4) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562*. เล่มที่ 130 ตอนที่ 57 ก หน้า 1, ลงวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2562.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2554). *หลักการและแนวทางการสอนสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุรพล กาญจนกุล. (2561). การประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 26(2), 121-134.